

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

MARCO DARMON

fremsat den 8. maj 1990*

Høje Domstol.

1. Nærværende sag, som Kommissionen har anlagt mod Forbundsrepublikken Tyskland i medfør af EØF-Traktatens artikel 93, stk. 2, andet afsnit, indeholder intet nyt efter Domstolens afgørelse af den tidligere sag Kommissionen mod Tyskland (herefter benævnt »Alcan-sagen«), der blev afgjort ved Domstolens dom af 2. februar 1989¹.

2. Kommissionen vedtog den 17. november 1987 en beslutning², hvori det konstateres, at en støtte på 2 mio. DM, som delstaten Baden-Württemberg i 1985 ydede BUG-Alutechnik GmbH var ulovlig, idet den ikke var anmeldt til Kommissionen og desuden uforenelig med fællesmarkedet. Da denne beslutning forelå, tilstillede den tyske regering, der ikke har anfægtet beslutningen, Kommissionen en note, der indeholdt kritik af beslutningen, hvorved det navnlig anførtes, at støtten erstattede en garanti på 7 mio. DM, hvorfor støttens værdi i realiteten var negativ. I øvrigt var ifølge den tyske regering princippet om beskyttelse af den berettigede forventning til hinder for en tilbage-søgning af støtten.

3. Anbringendet herom er blevet fremført i nærværende sag, idet det herudover anføres,

at fristen for tilbagekaldelse af forvaltningsakter ifølge delstaten Baden-Württembergs forvaltningslovs §48, stk. 4, er på ét år.

4. Lad det straks være sagt, at Domstolen bestemt efter præmisserne i nævnte dom af 2. februar 1989 uden vanskeligheder må kunne fastslå, at der foreligger et traktatbrud. Jeg anser det ikke desto mindre for ønskeligt, at Domstolen gennem behandlingen af de af Forbundsrepublikken Tyskland anførte indsigelser benytter lejligheden til i nærværende sag at klarlægge de bestemmelser, hvorefter statsstøtte skal søges tilbage, og ved en retslig afgørelse sætter sin autoritet bag de bestræbelser, Fællesskabets myndigheder har udfoldet med henblik på en effektiv gennemførelse af de på området gældende traktatbestemmelser.

5. Den sagsøgte medlemsstat har tidligere i Alcan-sagen over for Kommissionens påstand om, at der forelå et traktatbrud som følge af undladelsen af at gennemføre en beslutning vedrørende en med fællesmarkedet uforenelig støtte, som der ikke var givet underretning om, påberåbt sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

6. Vel fastslog Domstolen i overensstemmelse med sin tidligere praksis³, at en medlemsstat [under en sag som den foreliggende] ikke kan påberåbe sig andre indsi-

* Originalsprog: fransk.

1 — 94/87, Sml. 1989, s. 175.

2 — 88/174/EØF om den støtte, som delstaten Baden-Württemberg i Forbundsrepublikken Tyskland har ydet virksomheden BUG-Alutechnik GmbH, der fremstiller hel- og halvfabrikata af aluminium (EFT L 79 af 24.3.1988, s. 29).

3 — Domstolens dom af 15. januar 1986, Kommissionen/Belgien (52/84, Sml. s. 89).

gelses end absolut umulighed for gennemførelsen men hertil føjedes:

»i det foreliggende tilfælde har den sagsøgte regering blot meddelt Kommissionen de politiske og retlige problemer, som en gennemførelse af beslutningen indebar, uden at foretage nogen henvendelse af nogen art til den omhandlede virksomhed med henblik på at få tilbagebetalt støtten og uden at foreslå Kommissionen foranstaltninger til gennemførelse af beslutningen, som havde kunnet løse de omhandlede problemer«⁴.

7. I den foregående præmis udtaltes det, at en medlemsstat, der under gennemførelsen støder på uforudsete og uforudselige vanskeligheder, kan forelægge Kommissionen disse til vurdering med forslag om passende ændringer af den pågældende beslutning, og at pligten til loyalt samarbejde, jf. navnlig Traktatens artikel 5, i så fald forudsætter et samarbejde efter bedste evne med henblik på at overvinde vanskelighederne, idet Traktatens bestemmelser fuldt ud skal overholdes, særligt bestemmelserne om støtte.

8. På grundlag heraf fastslog Domstolen:

»herefter må det, uden at det er nødvendigt at behandle sagsøgtets argumenter om anvendelsen af nationale processuelle regler om tilbagesøgning af støtte, konstateres, at den sagsøgte regering ikke har grundlag for at hævde, at det er absolut umuligt at gennemføre Kommissionens beslutning«⁵.

9. Denne argumentation lader sig fuldt ud overføre på det foreliggende tilfælde, hvor

den tyske regering ikke angiver at have truffet skridt af nogen som helst art over for virksomheden BUG-Alutechnik med henblik på tilbagesøgning af støtten eller at have foreslået Kommissionen særlige retningslinier for gennemførelsen af beslutningen, hvorved de påberåbte retlige vanskeligheder kunne ryddes af vejen. På baggrund heraf må det efter min mening konstateres, at der klart foreligger et traktatbrud.

10. Imidlertid bør som nævnt Domstolen klart tage stilling til de anbringender, der bygger på princippet om beskyttelse af den berettigede forventning samt processuelle regler i den interne ret.

11. Den tyske regering har på grundlag af et obiter dictum i Domstolens dom af 2. februar 1989⁶ gjort gældende, at Domstolen har fastslået, at det tilkommer de nationale myndigheder at varetage hensynet til »Fællesskabets interesse« på baggrund af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, som gøres gældende af modtager-virksomheden⁷. Den har desuden fremhævet⁸, at Domstolen i denne præmis udtrykkeligt henviste til dommen i Deutsche Milchkontor-sagen⁹. Som det vil huskes, anerkendes det i denne dom, at en national lovgivning, hvorefter princippet om beskyttelse af den berettigede forventning på visse betingelser skal efterleves på et område som området for tilbagesøgning af fællesskabstøtte, der er udbetalt med urette, er forenelig med Traktaten.

12. Allerførst må et argument, som Kommissionen har fremført så at sige »forudsætningsvis«, forkastes. Kommissionen har nemlig anført¹⁰, at dommen i Deutsche

6 — Præmis 12.

7 — Duplikken, s. 5, 6.

8 — Duplikken, s. 2.

9 — Domstolens dom af 21. september 1983, Deutsche Milchkontor, præmisserne 30-32 (forenede sager 205/82-215/82, Sml. s. 2633).

10 — Replikken, s. 2.

4 — 94/87, præmis 10.

5 — Præmis 11.

Milchkontor-sagen ikke drejede sig om reglerne om statsstøtte, og at den i denne sag relevante fællesskabsbestemmelse¹¹ indeholdt en udtrykkelig henvisning til national ret om tilbagesøgning af fællesskabsstøtte, der var udbetalt med urette. Dette kan jeg ikke tilslutte mig. For det kan ikke forholde sig således, at der må anvendes forskellige regler om tilbagesøgning af beløb, der er udbetalt med urette, alt efter om støtten må anses for en fællesskabsstøtte eller en national støtte. I Domstolens praksis er der i øvrigt ikke etableret nogen sondring i overensstemmelse hermed¹². I øvrigt har meningen i Domstolens nævnte dom af 2. februar 1989 med den udtrykkelige henvisning til Deutsche Milchkontor-dommen tilsyneladende været at angive, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning skal iagttages, idet det er en del af Fællesskabets retsorden i søgsmål om tilbagesøgning af statsstøtte.

13. Da det efter min mening således ikke kan bestrides, at der må kunne tillægges den berettigede forventning betydning, bliver den egentlige vanskelighed vel dels at fastlægge, hvilken myndighed der skal afgøre, hvilken vægt der skal lægges på denne forventning, når henses til Fællesskabets interesse, og herudover på hvilke betingelser en støttemodtagervirksomhed skal have mulighed for retmæssigt at påberåbe sig princippet om beskyttelse af denne forventning.

14. Den tyske regering har i førstnævnte henseende gjort gældende, at når der er tale om en internretlig bestemmelse, har alene den nationale myndighed kompetencen til at fortolke og anvende den¹³. Den udleder

heraf, at den ikke kan være bundet af den af Kommissionen i medfør af artikel 93, stk. 2, i EØF-Traktaten truffne beslutning.

15. Denne opfattelse kan ikke anerkendes. Domstolen fastslog i Deutsche Milchkontor-dommen efter først at have bemærket,

»at principperne om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerheden udgør en del af Fællesskabets retsorden«,

at

»det... derfor ikke [kan] anses som stridende mod denne retsorden, at nationale retsregler beskytter den berettigede forventning og retssikkerheden i forbindelse med tilbagesøgning af uretmæssigt ydet fællesskabsstøtte«¹⁴.

16. Den i henhold til en national retsorden anerkendte beskyttelse af den berettigede forventning kan altså kun for så vidt som den er i overensstemmelse med et princip, der er hjemlet ved Fællesskabets retsorden påberåbes og kun — ifølge samme dom — således, at der herved fuldt ud tages hensyn til Fællesskabets interesser¹⁵ og ikke gøres begrænsninger i fællesskabsrettens rækkevidde og virkning¹⁶.

17. Imidlertid må det efter min mening, hvis man overhovedet ønsker, at Traktatens artikel 93, stk. 2, skal virke efter hensigten, når

11 — Artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 729/70 af 21. april 1970 om finansiering af den fælles landbrugspolitik (EFT 1970 I, s. 196).

12 — Jf. eksempelvis 77/76, Cucchi, Sml. 1977, s. 987; 177/78, McCarren, Sml. 1979, s. 2161; 61/79, Denavit italiana, Sml. 1980, s. 1205; 130/79, Express Dairy Foods, Sml. 1980, s. 1887; Domstolens dom af 25. februar 1988, Bianco (331/85, 376/85 og 378/85, Sml. s. 1099).

13 — Duplikken, s. 5.

14 — De nævnte forenede sager 205/82-215/82, præmis 30.

15 — De nævnte forenede sager 205/82-215/82, præmis 32.

16 — De nævnte forenede sager 205/82-215/82, præmis 22.

der ikke foreligger ekstraordinære forhold — og det gør der ikke i denne sag — hvis Kommissionens beslutning ikke er blevet anfægtet, *alene* være den virksomhed, der har modtaget den ulovlige støtte, der eventuelt kan påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning over for et krav om tilbagebetaling af støtten fra vedkommende medlemsstat. Den nationale ret, der får sagen forelagt, må så tage stilling til, om anbringendet herom kan tillægges betydning og herved hense til Domstolens praksis i Deutsche Milchkontor-dommen og om nødvendigt anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse på dette punkt. Derimod kan det principielt ikke anerkendes, at den medlemsstat, som Kommissionens beslutning er rettet til, *selvstændigt* efter at have undladt at anfægte beslutningen kan afvise at gennemføre den under påberåbelse af internretlige bestemmelser. For dette ville rokke alvorligt ved den bindende virkning, som beslutninger, Kommissionen har truffet med hjemmel i artikel 93, stk. 2, har, og dermed i betydeligt omfang forringe en effektiv anvendelse af Fællesskabets regler om støtte¹⁷.

18. De resultater, jeg hermed er nået til, er i øvrigt i god overensstemmelse med Domstolens faste praksis vedrørende støtte¹⁸, hvorefter som omtalt den eneste indsigelse, der gyldigt kan gøres gældende over for en traktatbrudspåstand, er indsigelsen om, at det er absolut umuligt korrekt at gennemføre beslutningen.

19. Det andet punkt kræver en mere udførlig behandling. Jeg har i mit forslag til afgørelse i Alcan-sagen¹⁹ ment af filosofien bag Domstolens praksis vedrørende princippet om beskyttelse af den berettigede forventning at kunne udlede, at alle virksomheder,

der modtager statsstøtte, er forpligtet til at undersøge, om der forinden er givet Kommissionen underretning om denne støtte. Dette synspunkt slutter sig til de bestræbelser, Kommissionen har udfoldet for at sikre, at fællesskabsrettens legalitetsprincip følges på statsstøtteområdet, hvilket meddelelsen fra 1983²⁰ bærer vidnesbyrd om, idet der bl. a. heri gives »de potentielle modtagere af statsstøtte underretning om, at retten til et støttebeløb, som måtte blive ydet dem ulovligt, i givet fald vil blive anfægtet, således at enhver, der har modtaget en ulovlig støtte, fordi Kommissionen endnu ikke har truffet en endelig beslutning om dens forenelighed med Traktaten, kan pålægges at tilbagebetale støtten«. At en støtte, som Kommissionen ikke har modtaget underretning om, er alt andet end sikker, er i øvrigt blevet fastslået af Domstolen i to nyere afgørelser af henholdsvis 14. februar²¹ og 21. marts²² 1990, der indeholder følgende udtalelse:

»Når Kommissionen konstaterer, at en støtte er blevet indført eller ændret, uden at den har modtaget underretning herom, kan den, efter at have givet vedkommende medlemsstat lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger hertil, ved en midlertidig beslutning, indtil resultatet af undersøgelsen af støtteforanstaltningen foreligger, pålægge medlemsstaten straks at suspendere udbetalingen af støtten...«²³.

20. Det er rigtigt, at man kan beklage, at der ikke sker nogen offentliggørelse af den underretning, der gives om støtte, der er ydet af staterne, og om Kommissionens eventuelle beslutning om ikke at indlede den i EØF-Traktatens artikel 93, stk. 2, omhandlede procedure²⁴. Men jeg mener dog,

20 — EFT C 318 af 24.11.1983, s. 3.

21 — Frankrig/Kommissionen (herefter benævnt »Boussac«) (C-301/87, Sml. s. I-307).

22 — Belgien/Kommissionen (C-142/87, Sml. s. I-959).

23 — C-301/87, præmis 19; C-142/87, præmis 15.

24 — Jf. hertil generaladvokat Tesauros forslag til afgørelse i sag C-142/87, præmis 8.

17 — Se i denne forbindelse mit forslag til afgørelse af 29. november 1988 i den nævnte sag 94/87, afsnittene 3 og 4 (Sml. 1989, s. 175).

18 — Den tidligere nævnte sag 52/84.

19 — Den nævnte sag 94/87, afsnittene 14-18.

at virksomhederne både ved henvendelser til de nationale forvaltninger og til Kommissionen må kunne få oplysninger om, at underretning er givet.

21. Jeg vil i den forbindelse tillade mig at henvise til de tal, Kommissionen har fremlagt i retsmødet vedrørende udviklingen i det totale beløb for støtte, som der ikke var givet underretning om fra medlemsstaternes side, og som Kommissionen har krævet tilbagesøgt: 5 mio. ECU i 1985, 11 mio. ECU i 1986 og 747 mio. ECU i 1987²⁵. Denne kraftige stigning bærer vidnesbyrd om de muligvis vidtrækkende følger af afgørelsen af nærværende sag. Det tidspunkt er kommet, hvor Domstolen så at sige må bringe »spillereglerne« på statsstøtteområdet i erindring. Jeg kan naturligvis uforbeholdent anerkende retmæssigheden af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, men det er efter min mening nødvendigt formelt at statuere, at det er nødvendigt at bringe dette princip i samklang med Fællesskabets ordning om kontrol med statsstøtte og herved præcist at angive, hvorledes princippet kan bringes i anvendelse.

22. Lad det allerførst være sagt, at en virksomhed, der modtager støtte, på forhånd som direkte og umiddelbart berørt har mulighed for gennem et annullationssøgsmål at anfægte en kommissionsbeslutning, hvorefter støtten skal søges tilbage²⁶. Domstolen vil, når den får forelagt en sag herom, nødvendigvis vurdere beslutningen i lyset af kravet om beskyttelsen af borgernes grundlæggende rettigheder, der ifølge Domstolens faste praksis²⁷ er en del af fællesskabsretten og herunder bl. a. i lyset af forpligtelsen til at følge princippet om beskyttelse af den be-

rettigede forventning, hvilket Domstolen f. eks. havde lejlighed i Deufil-dommen²⁸.

23. I øvrigt kan en virksomhed ifølge Domstolens fornyligt afsagte dom i Boussac-sagen²⁹, selv om den som modtager af en støtte, der ikke er givet underretning om, af vedkommende medlemsstat kan få pålagt at betale støtten tilbage, være vis på, at Kommissionen vil gennemføre en materielretlig undersøgelse af, om den pågældende støtte er forenelig med fællesmarkedet, jf. Traktatens artikel 92, stk. 2.

24. Herefter er det efter min mening ikke at gå for vidt at antage, at en virksomhed, der ikke har undersøgt, om der er givet underretning om støtten, ikke, *medmindre andet bevises*, kan påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

25. De erhvervsdrivende, der modtager statsstøtte, er nemlig kvalificerede erhvervsdrivende, der skal udvise den fornødne omhu, hvilket i øvrigt udtrykkeligt siges i §48 i den i sagen omhandlede tyske lov³⁰. Den dem påhvillende forpligtelse til at forvisse sig om, at der forud er givet Kommissionen underretning om den støtte, de har fået tildelt, forekommer mig hverken for vidtgående eller særlig vanskelig at opfylde.

26. Imidlertid må der tages hensyn såvel til selve princippet om beskyttelse af den berettigede forventning som til den nationale rets adgang til at skønne over princippet betydning i den konkrete sag, hvorfor en virksomhed eventuelt, også uden at have kontrolleret, om der er givet underretning om støtten, kan være således stillet i relation til de grundlæggende rettigheder, at den dog

25 — Disse tal figurerer i Britans besvarelse af det skriftlige spørgsmål nr. 181/88 (EFT C 151 af 19.6.1989, s. 9).

26 — EØF-Traktatens artikel 173, stk. 2.

27 — Jf. eksempelvis Domstolens dom af 15. juni 1978, De-frenne (149/77, Sml. s. 1365).

28 — Domstolens dom af 24. februar 1987, præmisserne 20-25 (310/85, Sml. s. 901).

29 — Den tidligere nævnte sag C-301/87.

30 — Jf. svarskriftet s. 5 i den franske oversættelse.

bør nyde godt af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Er dette situationen, må den nationale ret kunne gennemføre en *konkret vurdering* af modtager-virksomhedens adfærd eventuelt efter at have anmodet Domstolen om en præjudiciel afgørelse. Man kan ikke lade hånt om den usikkerhed, visse virksomheder vil kunne komme ud i, når der er tale om »atypiske« former for støtte, for så vidt angår nødvendigheden af at give underretning³¹. Dog må man sætte skel mellem den nationale rets vurderings konkrete karakter og den begrebsmæssige anskuelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, som den sagsøgte stat i nærværende sag har givet udtryk for i forbindelse med dens afvisning af at gennemføre fællesskabsbeslutningen om tilbagesøgning af den omhandlede støtte. Tilstedeværelsen af en berettiget forventning konstateres ikke på grundlag af formodninger, men ved beviser.

27. Jeg skal desuden gøre nogle få bemærkninger til det anbringende, der bygger på national forvaltningsret, hvorefter en forvaltningsakt ikke kan trækkes tilbage senere end et år at regne fra den dato, hvor myndighederne blev bekendt med de forhold, der kunne begrunde forvaltningsaktens tilbagekaldelse³².

28. Den tyske regering har i svarskriftet allerede først oplyst, at nævnte frist i det foreliggende tilfælde i alt fald var udløbet, da Kommissionen vedtog beslutningen, eftersom fristen begyndte at løbe, dengang den kompetente myndighed i delstaten Baden-Württemberg ydede den omtvistede støtte, dvs. i 1985³³. Senere i duplikken har Domstolen så fået forelagt forskellige teoretiske og mere indviklede redegørelser; den omhandlede frist skulle således begynde at løbe

fra den dag, hvor Kommissionen blev bekendt med ydelsen af støtte; fællesskabsmyndigheden skulle ikke desto mindre kunne forelægge Domstolen en begæring om foreløbige forholdsregler, såfremt Domstolen ikke endeligt kunne afgøre sagen inden for dette tidsrum³⁴.

29. Jeg erindrer om, at vel henvises der i Domstolens praksis for så vidt angår tilbagesøgning af beløb, der er udbetalt med urette, til vedkommende stats nationale procesret, men at det sker med det forbehold, at anvendelsen af disse regler ikke må føre til en forskellig behandling af sager, der bygger på fællesskabsretten og sager anlagt i henhold til national ret, eller føre til, at det i praksis bliver umuligt at håndhæve rettigheder i henhold til fællesskabsretten³⁵, og Domstolen har specielt i dom af 21. marts 1990³⁶ i forlængelse af denne praksis specielt om statsstøtte udtalt følgende:

»... [der henvises] til princippet om, at tilbagesøgningen af en ulovligt udbetalt støtte skal ske i henhold til de relevante bestemmelser om fremgangsmåden i national ret, hvorved det dog er en betingelse, at disse bestemmelser anvendes på en sådan måde, at den efter fællesskabsretten krævede tilbagesøgning ikke gøres *praktisk umulig*»³⁷.

30. Men i svarskriftet påberåber den tyske regering sig, at en frist, hvis dies a quo er den dag, hvor de nationale myndigheder er blevet bekendt med det forhold, der kan begrunde en tilbagekaldelse af akten, er udløbet. En anerkendelse af, at en medlemsstat har adgang til under en sag om tilbagebetaling af støtte at påberåbe sig en sådan frist,

31 — Jf. eksempelvis drøftelsen i Deufil-dommen vedrørende beskaffenheden af støtte i betydningen i artikel 92, stk. 1.

32 — Artikel 48, stk. 4, i *Verwaltungsverfahrensgesetz*, som den tyske regering har omtalt i svarskriftet, s. 6 i den franske oversættelse.

33 — Svarskriftet s. 8 i den franske oversættelse.

34 — Duplikken, s. 10 i den franske oversættelse.

35 — Jf. eksempelvis Domstolens dom af 9. november 1983, *San Giorgio* (199/82, Sml. s. 3595) og Domstolens dom af 2. februar 1988, *Barra* (309/85, Sml. s. 355).

36 — Den tidligere nævnte sag C-142/87.

37 — Præmis 61, min understregning.

ville naturligvis gøre det af med enhver mulighed for effektivt at gennemføre tilbagebetalingskravet. Derudover må det fremhæves, at det i sidste ende er staten selv, som forpligtelsen til at give underretning jo påhviler, der bestemmer, hvornår fristen skal begynde at løbe. Med Kommissionens beslutning skal der ifølge Domstolens praksis³⁸, tilvejebringes et bestemt resultat, der kun kan anfægtes, såfremt der foreligger en *absolut* umulighed, der har vist sig i forbindelse med den aktive indsats fra Kommissionens og vedkommende medlemsstats side for i samarbejde at finde frem til en løsning. Ved den pålægges det medlemsstaten at gennemføre tilbagesøgningen, der vel kan ske efter de nationale procedureregler, men uden at disse regler kan påberåbes til støtte for en retsstilling, hvorefter tilbagesøgningen under alle omstændigheder er umulig.

31. Som nævnt har den tyske regering i duplikken gjort sig til talsmand for, at man lader fristen på ét år løbe fra den dato, hvor Kommissionen er blevet bekendt med støtten. Lad mig hertil sige, at dette utvivlsomt er en dristig *fortolkning* af den omhandlede nationale bestemmelse. §48 i delstaten Baden-Württembergs forvaltningslov omhandler kun kendskabet hos de *nationale* forvaltningsmyndigheder og ikke hos Kommissionen til de forhold, der kan begrunde tilbagekaldelse af den ulovlige akt. Men da det i Domstolens praksis i Boussac-dommen er fastslået, at en støtte, der ikke er givet underretning om, ikke i og hermed er retsstridig, må det efter min mening være Kommissionens vedtagelse af en *endelig beslutning*, hvori det konstateres, at støtten er uforenelig med fællesmarkedet, der må lægges til grund ved fastlæggelsen af det tidspunkt, fra hvilket fristen for tilbagekaldelse af den forvaltningsakt, ved hvilken den uretmæssigt opretholdte støtte er blevet ydet, skal begynde at løbe. Der må med andre ord og

med det forbehold, at det ikke er mig, men den nationale ret, der alene er kompetent til at fortolke national ret, ske en sådan anvendelse af national ret i sager om tilbagesøgning af støtte, hermed navnlig af §48 i nævnte forvaltningslov, at det kræves, at de tyske myndigheder foretager en tilbagekaldelse af retsakten senest et år efter *meddelelsen* af den beslutning, Kommissionen har truffet vedrørende støtten.

32. Såfremt de tyske myndigheder uagtsomt oversidder denne frist, må den nationale ret naturligvis rejse spørgsmålet om, hvorvidt anvendelsen af nævnte regel skal være udelukket i overensstemmelse med Domstolens faste førortalte praksis i dommen af 21. marts 1990, eftersom fristreglen herefter ikke vil blive anvendt på en sådan måde, »at den efter fællesskabsretten krævede tilbagesøgning ikke gøres praktisk umulig«³⁹. Dette resultat ville i øvrigt ikke betegne et brud med princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, eftersom Kommissionens beslutninger offentliggøres i *EFT*, hvorfor den virksomhed, der har modtaget støtte, længe før udløbet af etårsfristen vil være bekendt med, at den ydede støtte er blevet fundet uforenelig med fællesmarkedet.

33. Som tidligere anført er det imidlertid, også selv om Domstolen efter min mening bør udnytte den lejlighed, der byder sig i nærværende sag, til at angive vigtigheden af disse grunde, kun inden for rammerne af en præjudiciel sag, at disse fuldt ud vil være på deres plads. I den foreliggende situation vil det være tilstrækkeligt at anvende Domstolens praksis, således som den fremgår af Alcan-sagen.

34. Mit forslag til afgørelse går herefter ud på, at det statueres, at Forbundsrepublikken Tyskland har undladt at opfylde de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EØF-Traktatens artikel 93, stk. 2, første afsnit, og artikel 189, stk. 4, idet den ikke har efterkommet Kommissionens beslutning 88/174/EØF af 17. november 1987 om den støtte, som delstaten Baden-Württemberg har ydet virksomheden BUG-Alutechnik GmbH, der er en virksomhed, der fremstiller hel- og halvfabrikata af aluminium. I overensstemmelse hermed foreslår jeg desuden, at det pålægges den sagsøgte stat at betale sagens omkostninger.